

PSYCHOLOGIE U NÁS A JINDE

ŽIVOTNÍ JUBILEUM PROF. MUDr. VLADIMÍRA VONDRÁČKA, DrSc.

Mnoho se dnes v medicíně hovoří o tom, jak je nutná součinnost různých oborů při řešení problémů člověka v jeho zdraví i nemoci. Prof. Vondráček ve svém dosavadním životním díle uskutečňuje tento program už déle než čtyřicet let. Rozsáhlé znalosti v různých oborech vědy o člověku se kombinují u něho navíc se schopností použít vyšších a obecnějších hledisek. Jako by jeho zájmy krystalizovaly od začátku mezi dvěma ohnisky: přírodovědeckým a filosofickým. Vystudoval lékařskou fakultu, avšak účastnil se i schůzí Jednoty filosofické. Tíhl k vnitřnímu lékařství, avšak zaujaly ho, a to už v letech gymnasiálních, problémy psychologie, tradované dosud převážně filosoficky.

V roce 1924, tedy devětadvacetiletý, publikoval Vondráček v Ruchu filosofickém práci, nazvanou „Nač by se nemělo v psychologii zapomínat“. Začíná tím, že byla „do nedávna při studiu »duše« a jejích projevů brána do počtu hlavně kůra mozková. Dnes, po rozvoji endokrinologie, učení konstitučním, objevech o mimokorové šedi mozkové a vegetativním systému nervovém, ukázal se vztah daleko komplikovanější.“ Důkladně pak probírá „v hodnocení formy a projevů duševního života, k jehož definitivnímu utváření přispívají v všechna engramata, získaná během života, nesmíme zapomínati na faktory, jimiž je železně dán alespoň přibližný směr, kterým se bude brát duše. Na dědičnost, na vlivy vnější, klimatické a alimentární a hlavně na vnitřní endokrinní a biochemické pochody.“ Uzavírá, že „ze součinnosti biologie, fyziologie, chemie, endokrinologie, neurologie, psychopatologie a last not least antropologie může psychologie jen získat.“

Stejně záhy si však uvědomoval, jak mnoho může získat lékařství od psychologie. Už v druhém a třetím roce studia na lékařské fakultě poslouchal přednášky prof. Heverocha, k němuž se i později hlásí jako ke svému učiteli — „prvnímu lékařskému psychologovi“ u nás. Dnes prof. Vondráček vzpomíná, jak ho mrzelo, že v lékařském studiu není pamatováno na antropologii a psychologii, když tyto obory jsou pro medicínu stejně významné, jako např. chemie a biochemie (pro interní lékařství) nebo fyziologie (pro patofyziologii). Souvislosti medicíny s psychologií nacházel sám vždycky, ať soustřeďoval odborný zájem po promoci převážně na farmakologii nebo na internu či neurologii.

Farmakologie, které se po mnoho let intenzivně věnoval a ve které hojně publikoval, tvoří jedno z jeho hlavních zájmových center. Od něho vycházejí větve k endokrinologii a interně, k neurologii a dále k toxikologii a problematice narkomanií, kde již přímo komunikují s druhým zájmovým centrem — psychopatologií. Vondráčkovy práce v oboru psychofarmakologie představují skvělou syntézu obou hlavních zájmových tendencí. Jeho rozsáhlá medicínská erudice a jeho lékařské zkušenosti z jedné strany a intenzivní zájem o psychologii z druhé strany, vedly k další syntéze — lékařské psychologii, na níž mu byla rozšířena *venia docendi* v roce 1939.

V psychiatrii, kterou si vyvolil jako svůj hlavní obor, mohl s mimořádným prospěchem uplatnit své mnohostranné vzdělání. V jeho pojetí zaujala psychologie přední místo mezi základními vědami, o které se psychiatrie opírá.

Zkušenosti psychiatra a znalosti psychopatologie přivedly ho i k rozpracování často originálního, řady teoretických otázek psychologie. Ve třicátých letech publikuje pojednání o vědomí a jástvi a o klasifikaci intelektu. Za války uveřejňuje v Časopisu lékařů českých studie o myšlení, o pozornosti a o sugesci a tamtéž v roce 1943 pojednání o základních pojmech lékařské psychologie. Po válce píše mj. o problému chuti a vůle, o problému konání a jednání a o afektu vzteku. V r. 1949 vydává rozsáhlou monografii o vnímání. Pozoruhodný pokus o syntézu přírodovědeckého a filosofického nazírání na problémy psychopatologie představuje dílo „Hodnocení a jeho poruchy z hlediska psychiatrie“ (ČSAV 1964), na jehož základě byl prof. Vondráčkovi udělen titul doktora lékařských věd.

Z témat, která ho zaujala a ke kterým se ve své publikační činnosti vrací, jmenujme ještě otázky konstituce zejména ve vztahu k terapii, různé aspekty problému stárnutí, klinickou problematiku sexuálních deviací, klinické otázky neuróz a z poslední doby problematiku depresí, včetně otázek jejich modelování s využitím pojmů kybernetických. Nelze také opomenout příspěvky prof. Vondráčka v oblasti duševní hygieny, úvahy o diagnostických a terapeutických omylech a o obecné koncepci nemoci, p

etné kasuistiky, a konečně pro psychology ve zdravotnictví cennou úvahu o klinické psychologii a vnitřním lékařství.

Prof. Vondráček není typ uzavřeného, asketického vědce. Je společensky čilý, možno ho vidět i slyšet na schůzích řady odborných společností. Je znamenitý řečník, má smysl pro humor, který neubírá tématům na vážnosti. Má podmanivý styl, na místo suchých zdoluhavých popisů dosadí zkratku, živý příklad. Je výtečný a oblíbený pedagog, je radost studovat z jeho učebních textů.

Prof. Vondráček přispěl nemalou měrou k tomu, že účast psychologů při plnění zdravotnických úkolů je již u nás pokládána za samozřejmou. Jako přednosta psychiatrické kliniky KU v Praze, vedoucí katedry psychiatrie, člen výboru psychiatrické sekce i v jiných funkcích byl vždy ochoten pomoci klinické psychologii v jejích počátečních obřích.

Psychologové si velice váží toho, že mohou prof. Vondráčka pozdravit v den jeho životního jubilea jako čestného člena jejich Společnosti. Přeji mu do dalších let pevně tělesné i duševní zdraví.

J. Srnec

XV. MEZINÁRODNÍ KONGRES UŽITÉ PSYCHOLOGIE, LUBLAŇ, 2.—8. SRPNA 1964

Mezinárodní kongresy užité psychologie jsou pořádány Mezinárodním sdružením pro užitou psychologii (International Association of Applied Psychology). Jsou nejširší přehlídkou práce a vývoje aplikované psychologie ve světovém měřítku a příležitostí setkání vědeckých pracovníků v tomto oboru z celého světa. Poslední (XIV.) kongres se konal v roce 1962 v Kodani.

XV. kongres, který probíhal 2. až 8. srpna 1964 v Lublani, organizovalo zmíněné Mezinárodní sdružení pro užitou psychologii ve spolupráci s Jugoslávskou federální radou pro vědecký výzkum, s psychologickými odděleními universit v Bělehradě, Záhřebu a Lublani a s Jugoslávskou psychologickou společností.

Jugoslávská federativní socialistická republika věnuje velkou pozornost rozvoji psychologické vědy. To bylo vyjádřeno také tím, že záštitu nad kongresem převzal sám prezident republiky Josip Broz Tito a členy čestného předsednictva byli nejvyšší představitelé stranického, státního a odborového aparátu Jugoslávie. Předsedou organizačního výboru kongresu byl profesor záhřebské university prof. Z. Bujas.

Slovinci jsou všeobecně považováni za dobré organizátory a průběh kongresu to potvrdil. Zbrusu nové budovy vysokých škol poskytly vhodné prostředí pro jednání. Na kongresu bylo uspořádáno 15 symposií, 11 dopoledních a odpoledních zasedání, sestávajících z individuálních přednášek, a 4 diskuse typu „round table“. Kromě toho byly předneseny 4 večerní individuální referáty. Na kongresu byly zastoupeny všechny hlavní okruhy apli-

kované psychologie: psychologie práce, pedagogická a klinická psychologie, psychologie sociálních vztahů a gerontopsychologie. Celkem bylo předneseno asi 270 referátů a mnoho obširnějších diskusních příspěvků. Hlavním jednacím jazykem kongresu byla angličtina. V ní bylo také předneseno asi 70 % referátů. Asi 15 % referátů bylo předneseno francouzsky, asi 15 % rusky.

Na kongresu bylo přítomno asi 1300 delegátů ze 33 zemí. Z SSSR přes 30 delegátů, z ČSSR 11 delegátů (kromě několika soukromých). Účastníci naší delegace přednesli dva referáty opírající se o experimentální výzkumy: J. Linhart „K otázce sémantických procesů v lidském učení“; J. Hoskovec, J. Pour a J. Štikar „Výzkum efektivity trenážerů při výcviku řidičů“. Obě přednášky byly v diskusi kladně přijaty. Symposium „Adaptace na stárnutí“ organizoval náš krajan prof. J. Brožek, který působí více než čtvrt století v USA. V tomto programu přednesl J. Švancara příspěvek o vztahu dětské psychologie a gerontologie.

Určitým naznačením hlavních výzkumných tendencí byly večerní přednášky vedoucích psychologů zúčastněných na kongresu. A. N. Leontjev (Moskva) ve výzkumu recepční činnosti zrakového operátoru ukázal na nové možnosti výzkumů percepce v souvislosti s rozvojem nové techniky. B. Stevanovič (Bělehrad) podal přehled současných výzkumů v oblasti schopností a zdůraznil jejich plasticitu a vychovatelnost. P. E. Vernon (Londýn), který je pokládán za autoritu v oblasti profesionální adaptace, kriticky hodnotil testové metody, určené ke zjišťování vlastností osobnosti; zdůraznil komplexní přístup při profesionální orientaci. C. B. Frisby (Londýn) v přednášce o výzkumných problémech užité psycho-